

**Prof. dr hab. Adam Podgórecki
(1925 – 1998)**

Urodził się 16 grudnia 1925 w Krakowie. Zmarł 18 sierpnia 1998 w Ottawie, Ontario, Kanada. Światowej sławy socjolog prawa, twórca podstaw nowoczesnej socjotechniki jako odrębnej dziedziny nauk społecznych i autor wnikliwych analiz społeczeństwa polskiego, prawnik, nauczyciel akademicki w Polsce, Anglii i Kanadzie.

Kontynuator myśli Profesora Leona Petrażyckiego i uczeń Profesor Marii Ossowskiej. Profesor Adam Podgórecki był synem Franciszka i Olgi z domu Godwug. Wychowany w rodzinie inteligenckiej pochodzenia szlacheckiego h. Topór. Jego ojciec Franciszek był oficerem przedwojennego Wojska Polskiego.

Wyszkolenie

Gdy wybuchła II Wojna Światowa, Adam Podgórecki miał 13 lat. Naukę szkolną kontynuował na tajnych kompletach, równocześnie działając w AK jako łącznik i kolporter ulotek i prasy podziemnej. Maturę uzyskał w 1945 w Krakowie, w II Liceum im. Króla Jana III Sobieskiego. Studia prawnicze odbył w latach 1945-48 w Uniwersytecie Jagiellońskim i tamże obronił doktorat w 1951 z prawa na podstawie rozprawy p.t. „Związki zawodowe w rozwoju społeczeństwa angielskiego XIX w.” Podczas studiów należał do kręgów młodzieży akademickiej skupiającej się przy kościele św. Floriana, przy Kleparzu w Krakowie. Tam stykał się z młodym wikarym, ks. Karolem Wojtyła. Brał też udział w nieformalnych związkach młodzieży krakowskiej jak np Towarzystwo Logofagów, za co był poddany inwigilacji i ciężkim przesłuchaniom. W 1952 uzyskał w UJ magisterium socjologii za pracę p.t. „Socjologia zakładu naukowego”. W 1963 habilitował się za pracę p.t. „Charakterystyka nauk praktycznych” w Instytucie Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego. Był profesorem zwyczajnym Uniwersytetu Warszawskiego i tzw. Full Professor, a w późniejszym okresie Distinguished Research Professor, Carleton University w Ottawie, stolicy Kanady.

Praca naukowa w Polsce

Po kilku latach pracy jako radca prawny na prowincji został przyjęty w 1956 r. na aspiranturę do kierowanej przez prof. Tadeusza Kotarbińskiego Katedry Logiki w Instytucie Filozoficznym Uniwersytetu Warszawskiego. Od 1958 podjął równocześnie pracę jako adiunkt w Zakładzie Historii i Teorii Moralności prowadzonym przez prof. Marię Ossowską w Instytucie Socjologii UW. Po habilitacji w 1963 otrzymał stopień docenta. W latach 1965-1967 był prodziekanem Wydziału Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego. Od 1968 r. kierował Zespołem Badań Norm Społecznych i Patologii Społecznej Instytutu Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego. W 1972 roku uzyskał tytuł profesora nadzwyczajnego i przeniósł się do nowo utworzonego interdyscyplinarnego Instytutu Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji (IPSiR), którego był pomysłodawcą i współorganizatorem. W IPSiR prowadził Zakład Socjologii Norm i Patologii Społecznej. Po trzech latach wskutek zarzutów o „prowadzenie działalności antypaństwowej”, jego zakład został zamknięty, prof. Adama Podgóreckiego przeniesiono karnie do Instytutu Filozoficznego UW, a wielu Jego współpracowników zostało usuniętych z UW. Warto zauważyć, że ani on ani nikt z 18-u pracowników Jego zakładu nie był członkiem partii komunistycznej.

Był już wtedy wybitną postacią w polskim życiu naukowym i intelektualnym. W latach 1963-1966 był sekretarzem Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Socjologicznego (PTS), a w 1963-1967 przewodniczącym jego Oddziału Warszawskiego, a także założycielem i wieloletnim przewodniczącym Sekcji Socjologii Prawa (1962-1978) i Sekcji Socjotechniki (1969-1978) PTS.

Równocześnie Profesor Podgórecki prowadził szeroką i twórczą działalność w międzynarodowych stowarzyszeniach naukowych. W ramach International Sociological Association (ISA) utworzył wraz z Williamem M. Evanem Research Committee on the Sociology of Law (1962) i przez wiele lat był jego współprzewodniczącym. Od czasu powstania Research Council of ISA (1966) był jej członkiem. W 1972 stworzył Research Committee on Sociotechnics ISA i w początkowym okresie nim kierował.

Pomimo ograniczeń systemowych i częstych odmów paszportu zrealizował szereg ważnych wyjazdów zagranicznych. W latach 1959-1960 był stypendystą Fundacji Forda w Nowym Jorku. Wykładał jako Visiting Professor w Northwestern University w USA (1971), University of Pennsylvania (1972) i w University of Alberta w Kanadzie (1973). Był też Fellow w All Souls College w Oxford University w Wielkiej Brytanii (1971) i Center for Advanced Study in the Behavioral Sciences w Stanford University w U.S.A. (1972).

W swojej pracy naukowej w Polsce koncentrował się głównie na zagadnieniach naukowej polityki prawa i socjologii prawa, jak też na rozwijaniu praktycznych nauk społecznych (socjotechniki). Czerpał inspirację z idei naukowych Profesora Leona Petrażyckiego oraz zasad prakseologii Profesora Kotarbińskiego dla budowania teoretycznych i empirycznych podstaw tworzonych przez siebie dyscyplin.

Na emigracji

Brak wolności tworzenia i prowadzenia badań był szczególnie dotkliwy dla wielkiego umysłu jakim niewątpliwie był Profesor Podgórecki. Dla kogoś kto posiadał już status

międzynarodowego naukowego autorytetu w swojej dziedzinie, warunki życia intelektualnego w Polsce pod stałą presją ideologii komunistycznej, były bardzo trudne.

Holandia

Pozbawiony możliwości kontynuowania działalności dydaktycznej i badawczej, Adam Podgórecki wyjechał w 1977 r. do Holandii na zaproszenie Netherlands Institute for Advanced Studies in Humanities. W tym czasie ciężko zachorował i poddał się skomplikowanej operacji ratującej życie. Po rehabilitacji wyjechał do Wielkiej Brytanii.

Wielka Brytania

W 1978 podjął pracę w Centre for Socio-Legal Studies in Wolfson College w Oxford University jako Research Professor. Stamtąd w 1979 wyruszył na kontynent amerykański.

Kanada

Adam Podgórecki otrzymał w 1979 stanowisko profesora socjologii i antropologii w Carleton University w stolicy Kanady Ottawie. Podczas swojej pracy naukowej i dydaktycznej w Polsce a potem w Kanadzie osiągnął status jednego z największych autorytetów w dziedzinie socjologii prawa i socjotechniki na poziomie światowym. W tym czasie kontynuował wyjazdy zagraniczne poza Kanadę, m.in.: Wilson Centre w Waszyngtonie (1985-1986), Deutsche Akademie der Wissenschaften (1993), Stanford Law School (1994) i Center for Study of Law and Society w University of California at Berkeley (1994). Przez dwadzieścia lat pobytu w Kanadzie Profesor Adam Podgórecki poszerzał i kontynuował swoje badania w dziedzinie socjologii prawa, socjotechniki i socjologii nauki. Pracował również nad syntezą Jego wieloletnich badań i obserwacji na temat społeczeństwa polskiego.

W swoim bogatym życiu intelektualnym Profesor Adam Podgórecki miał wielu przyjaciół, wychowanków, studentów i współpracowników. Tworzyli oni w pewnym sensie Jego rodzinę.

Odnaczenia, nagrody i wyróżnienia

Za swoje prace uzyskał nagrodę Fundacji Alfreda Jurzykowskiego (1978) i Nagrodę im. Prof. Bronisława Malinowskiego Polskiego Instytutu Naukowego w Ameryce w Nowym Jorku (1997). W 1998 nadano mu tytuł Członka Honorowego International Institute for the Sociology of Law w Oñati, w Hiszpanii. W 2004 Research Committee on the Sociology of Law of the International Sociological Association (ISA) ustanowił na Jego cześć nagrodę naukową Jego imienia.

Rodzina

Jego żona, Profesor Maria Łoś była wierną towarzyszką życia Profesora Adama Podgóreckiego przez wiele lat aż do Jego nagłego odejścia.

Publikacje

Wykaz najważniejszych pozycji książkowych Prof. Adama Podgóreckiego obejmuje dzieła opublikowane w Polsce i poza Jej granicami w latach 1957 – 2016:

Założenia Polityki Prawa, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1957
Charakterystyka Nauk Praktycznych, PWN, Warszawa 1962
Zjawiska prawne w opinii publicznej, Wydawnictwo Prawnicze, Warszawa 1964
Prestiż Prawa, Książka i Wiedza, Warszawa 1966
Zasady Sociotechniki, Wiedza Powszechna, Warszawa 1966
Socjologia Prawa, Wiedza Powszechna, Warszawa 1967
Zasady Socjologii Prawa, PWN, Warszawa 1971
Poglądy Społeczeństwa Polskiego na Moralność i Prawo, Książka i Wiedza, Warszawa 1971, współautor
Knowledge and Opinion about Law, Robertson, Oxford 1974, Co-author
Law and Society, Routledge & Kegan & Paul, London 1975
Practical Social Sciences, Routledge & Kegan & Paul, London 1975
Multidimensional Sociology, Routledge & Kegan & Paul, London 1979, co-author
Polish Burial of Marxist Ideology, Poets & Painters, London 1981
Story of Polish Thinker, Verlag für Gesellschaftarchitektur, Cologne 1986
A Sociological Theory of Law, Giuffre, Milan 1991
Social Oppression, Greenwood, Westport: Praeger, 1993
Polish Society, Westport: Praeger 1994
Społeczeństwo polskie, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Rzeszów 1995
Higher Faculties, Westport: Praeger 1997
Socjologiczna teoria prawa. Interart (prace IPSiR UW), Warszawa 1998
Mega-Sociology, Prace Katedry Socjologii Norm, Dewiacji i Kontroli Społecznej Instytutu Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji Uniwersytetu Warszawskiego (IPSIR UW), Uniwersytet Warszawski, Warszawa 2016

Oprócz wymienionych pozycji książkowych Profesor Podgórecki jest autorem lub współautorem wielu pozycji wyd. pod Jego redakcją oraz wielu artykułów naukowych publikowanych głównie w jęz. angielskim i polskim. Wydał też kilkadziesiąt zbiorów epigramów utrzymanych w klimacie filozoficznych przypowieści chińskich, w których Jego często zaskakujące przemyślenia wygłasza rzekomy mędrzec chiński Si-Tien. Zbiorki te były przez szereg lat wydawane przez londyńską Oficynę Malarzy i Poetów, a potem przez Carleton University.

Grób Profesora Adama Podgóreckiego w Ottawie

Bibliografia

Aleksander Maciej Jabłoński, *Pożegnanie Profesora Adama Podgóreckiego*, manuskrypt, Ottawa 1998

A Search for Knowledge and Freedom, praca zbiorowa, Polski Instytut Naukowy, Oddział Ottawski, „Promyk”, Ottawa 1995

Idee naukowe Adama Podgóreckiego, red. Jerzy Kwaśniewski i Jan Winczorek, Prace Katedry Socjologii Norm, Dewiacji i Kontroli Społecznej Instytutu Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji Uniwersytetu Warszawskiego (IPSIR UW), Polskie Towarzystwo Socjologiczne, Sekcja Socjologii Prawa, Warszawa 2009

Daniel Wicenty, *The experience of oppression and the price of nonconformity: a brief biography of Adam Podgórecki*, Stud East Eur Thought
<https://link.springer.com/article/10.1007%2Fs11212-018-9300-x>

Fotografie ze zbiorów prywatnych Rodziny Podgóreckich

/AMJ/

©2017. Oskar Halecki Institute in Canada. All rights reserved.